

„Už zme sa nažaly, snopů navázaly...“

MUZEJNÍ

KUKÁTKO

Letošní žhavé slunce už i na hornatém Valašsku zbarvilo obilné klasy dozlatova a na mnoha místech nastal čas sklizně obilí, na Valašsku zvaný žniva (žně).

Byly to původně nejnáročnější práce na poli. Obilí se v našem regionu totiž mýty až do 1. poloviny 20. století žalo kosáky (srpy), což byla téměř výlučně práce žen – žnic (muži se prý ženám nemohli rovnat ve zručnosti a žít srpem často ani neuměli).

A že to byla obrovská dřina, to dokazují i obyčejně dodržované přížatvě, kdy si ženy např. ovazovaly obilná stébla kolem pasu, aby je nebolelo v zádech.

Anebo žertovné popěvky zpívané při práci: „Žnivo, milé žnivo, řiř nám vykřivilo a slovenské pálenené nám ju napravilo.“

Teprve v průběhu 20. století se ke sklizni začalo užívat speciálních kos na obilí tzv. lapáků a do žní se daleko více zapojili i muži. Práce se tak značně urychlily, protože sekáč s jednou ženou požali a svázali za jeden den tolik obilí jako dříve tři žnice.

Žně byly vyvrcholením celoroční snahy zajistit živobytí. Proto se obvykle ještě v den jejich skončení konala slavnost spojená s díkuvzdáním za úrodu a s radostí z ukončení namáhavé práce.

Byly to dožínky, na Valašsku též nazývané dožatá, aldamáš, na Valašskokloboucku zase homola.

Úroda byla pro naše předky velmi důležitá, a tak byly dožínky spojeny s obyčejí, jejichž cílem bylo poděkovat za stávající sklizeň a zajistit si dostatek v dalším roce.

Důležitou obřadní roli tu hrál dožínkový věnec – symbol celé úrody obilí. Ten se předával hospodáři s vinši (přáními) hojnosti a veršovanými promluvami, v nichž se připomínaly zásluhy ženů a dožadování se odměny za práci.

Věnec se používal k magickým praktikám

Mnohde se dožínkový věnec uschoval do Vánoc, kdy byl jako symbol hojnosti užíván k dalším magickým praktikám (kladl se na štědrovečerní stůl, aby byla příští rok bohatá úroda, zrní z něj se na Štěpána dávalo slepicím, aby lépe nesly, apod.).

Závěr dožinek patřil hostině a zábavě, kterou pracujícím vystrojil hospodář.

Dožínky se na Valašsku v některých obcích konávají dodnes. I když mají spíše folklorní charakter, připomínají současné generaci tradiční způsob zemědělství, sepětí našich předků s přírodou a jejich úctu k ní.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, MRV, Vsetín

Obr.: Lojza Baránek: Dožatá. Kresba vykřívána voskem. 1957.